

EL CATALÁN

Semanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis a preus convencionals.

NOTAS FINALS

Per via d' *Apèndix*, aném á apuntar quatre notetas referents á la polèmica sostinguda ab lo senyor X del *Diario Catalán*. Y no ab ánimo d' allargarla, sino de clóurela d' una vegada, puig en tota discussió de bona lley, enteném nosaltres que hi ha obligació de parlar mentres se té algo de nou pera il·lustrar lo parer del públich; un cop s' ha finida la exposició de rahons ó arguments, s' ha de deixar als testimonis de la lluyta l' apreciació de son criteri pera decantarse á la banda que trobin més en armonía ab sos sentiments ó aficions, ó que hagi parlat mes recta y clarament á sa inteligencia y á son cor. Per aixó es que nosaltres doném aquí per terminada la polèmica ab lo senyor X á qui li hem dit tot quant se 'ns ha ocorregut sobre l' assumpto; y ara sols en qualitat d' aclaracions ó *notas finals* escrivim lo que segueix:

* * *

Nota 1.ª — Havíam indicat en nostres articles que'l doctor Sardá y Salvany publicá una edició monumental de son catecisme d' intolerancia relligiosa *El liberalismo es pecado*, havent encomanat al artista liberal Apeles Mestres part dels grabats de la obra mitjansant una forta quantitat.

Nos prega 'l senyor X ab vivesa que rectifiquém aixó, puig, diu éll: «lo senyor Sardá y Salvany res te que veurer ab la edició políglota de *El liberalismo es pecado*, ni ha intervingut en ella poch ni

molt; ni s'ha fet en son nom; ni encarregá á ningú sas traduccions ó abats; ni dongué consell ni sisquera parer sobre aquest particular».

Molt nos plau consignarho aixís, en obsequi al doctor Sardá que hauria fet un trist paper *negant lo foch y l'aygua en la vida social* als liberals, y facilitantlosi per altra part negocis tan reproductius com la ilustració del mateix llibre en que ho predica. Es més: hem de confessar ab tota sinceritat que ja ho créyam aixís; havent insistit sobre 'l particular en nostres articles, á fi de facilitarli al senyor X ocasió magnífica de reivindicar la conseqüència de son íntim amich é inspirador y conseller.

Lo que hi ha es que, sent lo fet real, sas conseqüències subsisteixen; aixó es, la oposició entré l' esprit del llibre y sas condicions editorials es manifesta é irrissoria; lo qual vol dir que á tots quants la notin ó sápigam, ha de resultarlosi molt contraproduhent y fins antipática per l' exemple que 'l llibre mateix ha de donar contra sas propias doctrinas.

Que no es aixó disposició del doctor Sardá? Aquesta circumstancia en res li importa al públich, quin ho ignora per complert, desde 'l moment que l' autor no ho ha prohibit en ús de son dret indiscutible, ni ho ha censurat ni desautorisat en la hora y lloch oportuns, y ab la publicitat deguda, á no ser que aixís se fes constar en la primera plana del llibre en qüestió.

Apart de tot, pera l' objecte de la nostra argumentació, tant se val que la impressió d' *El liberalismo es pecado* vagi á cárrech de son mateix autor ó dels admiradors seus. Lo cert es que nosaltres apuntárem lo fet sols com á mostra de que la tolerancia s' imposa fins entre 'ls mateixos que la anatematizan. Y no hi ha dupte de que aixís deu ser, quan los propis admiradors d' *El liberalismo es pecado* troban difícil d' aplicar á la práctica las doctrinas d' aquest llibret, talment que fins pera l' acte senzillíssim de reproduhir aquést, faltan als seus mes essèncials preceptes.

Aixó es solsament lo que volíam demostrar.

Nota 2.ª — Al afirmar nosaltres en un dels nostres articles que 'l nocedalisme ó integrisme no es agrupació prestigiosa ni apta pera representar la causa regional, com pretén ferho, no 'ns entengué 'l senyor X, puig sa contestació l' ha basada tan sols en demostrar que l' integrisme no es en Nocedal y pot perfectament subsistir sense ell.

Y de passada aprofita la ocasió pera afirmar que l' integrisme es un partit católich, exclusivament católich y res més, considerant fins com un defecte ó impropietat son títul d' *integrisme*; lo qual cap y á la fi no es mes que una eloqüent censura de lo mateix que havían fe

los nocedalistas, quan constituïan ab los carlins un partit organitzat en que 's barrejava lo religiós ab lo polítich. A u' aixó devém observar que nostre objecte no fou atacar al partit nocedalista per lo que vol ser en la actualitat, sino per lo que ha sigut y las pocas garantías de serietat y conseqüencia que per sa conducta fins á la fetxa, ha de revestir als ulls del públich. En aquest punt lo criteri general es ben evident y franch en sos recels ab los nocedalistas. Com á partit católich no reuneix entorn seu á tots los bons católichs; ni com á partit patriótic pot ferho de bon tros ab los regionalistas, desde'l moment que en sa qualitat d' exclusivament religiós admet en son si elements unitaristas dels quals se forma en sa gran majoria.

En quant á las rahons del descrédit del nocedalisme, no hem de repetirlas avuy, puig ja las deixárem consignadas anteriorment; però, á fi de que no 's consideri nostra opinió aislada, copiarém textualment los párrafos d' una carta que sobre 'l particular nos escrigué fa poch dias un reputat juriconsult catalanista:

«L' origen del *Integrisme*—diu nostre respectable amic—es purament personal, y radica en l' amor propi ferit de son capítost Nocedal, qui pretengué anular lo carlisme fundant un partit católich á modo del que existeix á Alemanyia y Bélgica; però, ab l' objecte de desbancar al seu rival, que també pretén monopolisar la representació dels elements é interessos católichs, vol ara, (un cop esgarrats sos primers passos) reforzar los atractius de sa bandera ab los lemas patriótichs presentantse com á campió esforsat y únic autèntich de las idees regionals».

«No obstant,—afegeix—, com en sustancia es un partit més dels que 's congrían á Madrid, á tots los seus adeptes, aixis en sos escrits, com en sos discursos y en sos actes, se 'ls hi veu la orella, ja que no senten, ni veuen, ni saben lo que es Regionalisme. Y aixó res te d' extrany. Tothóm que coneix la vila del ós y de la xerrameca, y 'ls polítichs que allí hi bullan, no creurá que jamay puga venir d' aquell centre unitari y absorbent cap profeta de la bona nova».

Y sobre aquest punt, que resulta clar de sobras ja, no tenim res més que afegir.

* *

Nota 3^a — Una anomalia curiosa.

Ab tot y que en algun punt li escapa al senyor X la incorrecta qualificació de timo pera la propagand catalanista que nosaltres desenrotllém y sustentém (frassé grossera que, per amor á Déu, doném al oblit), en altre lloch de sos articles escriu l' articulista aquestas ratllas que son dignas de meditació y estudi.

«Lo CATALANISTA es campechano, y nada aprensivo y con encantadora naturalidad dice las cosas como las piensa (¡donchs no faltava més!); mas

eso que para nosotros es bellísima cualidad moral, aun en medio de su extraviado criterio, no se lo agradecerán de fijo otros compañeros suyos más duchos en el oficio y más hábiles en el arte de nadar y guardar la ropa».

Notin nostres lectors que aquestos darrers companys nostres als que aixís tracta d' *hipòcritas* lo senyor X son precisament *La Veu de Catalunya* y lo *Setmanari de Manresa*, es á dir los que, mes afins al *Diario Catalán*, desitjan armonisar sos sentiments religiosos ab los patriòtics, propagant y difundint la excelencia de la unitat catòlica dintre la organisació regional.

Sí, senyors, á eixos colegas que constanment lluytan ab lo nom de Deu als llabis, á eixos califica d' *hipòcritas* lo senyor X pel sol fet de que en la Assamblea de Manresa no hi anaren á defensar, ó, millor dit, á imposar la tal *unitat catòlica*; y tot perque tingueren prou talent pera compendrer la inoportunitat de tota intransigencia, y admeteren l' *statu quo* en la *Constitució* votada, en quant aquesta no representa mes que un programa de lluyta qual interinitat mes llarga pot arribar fins al dia del triomf, en que 'l poble catalá legítimament representat se votará lo que millor li escayga.

A eixos companys tracta d' *hipòcritas* lo senyor X, tal volta perque al defensar la Relligió volen ferho ab resultats positius, nó com los integristas exterminant á tots los impíos, sinó com los apóstols de Jesucrist, conquistantlos y guanyant poch á poch son cor pera la Iglesia Catòlica, ab subjecció á la doctrina de Sant Tomás de que la conversió ha de ser obra de la inteligencia y de la voluntat, mes no de la forsa.

¿Qué 'ls no sembla d' aqueix criteri catòlich dels redactors del *Diario Catalán*? Han probat de sembrar la divisió dintre 'l camp catalanista, calumniantlo y difamantlo pera excitar los escrúpols dels bons catòlics que hi militan. No ho han lograt? Donchs entre nosaltres ja no hi han catòlics: tots som ó extraviats ó hipòcritas. ¡Deu los fassa bons!

Aquest excludivisme tan virulent, es lo mes característich y que per cert mes perjudica á la gent d' en Nosedal. Pera ells los bons nó més están en son partit; y entre 'ls estranys á aquest, com mes afins més malehits, més censurats, més combatuts, més odiosos. Tant per tant son mes indulgents ab los esqueixats, puig aquestos no tenen botiga de competencia.

Present está encara la última lluyta electoral. Pel districte de Berga lluytava en Llauder, carlí, ab en Marín, lliberal. Lo *Diario Catalán* en sas correspondencias parlava sempre de las simpatías d' aquest últim, de son triomf probable, de la derrota del altre ab mal dissimulada alegría; may encomiá la representació francament catò-

lica del candidat carlí: s' estimava més un *lliberal*, que pera ells vol dir mes criminal que un lladre, que un adúlter, que un homicida. Aquest criteri, que es lo predominant en l' integrisme, s' fa odiós á tota persona reflexiva: y en ell se basa la famosa lluyta de son gefe Nosedal per Azpeitia, barallantse encarnisadament y á bras partit ab sos afins catòlics, los carlins, pera treurer la acta bruta y la reputació tacada, quant en tants altres districtes podia noblement exercir sas forsas y desplegar sas energías contra candidats lliberals y fins anti-relligiosos, ab més llegítimas esperansas de poder coronarse ab los llors d' una victoria honrosa y digna.

* * *

Nota 4.ª — Com siga que l' empenyo mes evident y mes inútil del senyor X en sa campanya anti-catalanista ha sigut lo de dividir los exércits regionals, posant en pugna alguns de sos elements declaradament afectes á la *unitat catòlica* ab los demés que no ho son, pera que vegin nostres llegidors que l' articulista anava per llana y ha sortit esquilat, copiém á continuació los següents párrafos de nostre apreciable colega *Lo Setmanari de Manresa*, ab los quals s' ha mostrat complascuda *La Veu de Catalunya*, y que condensan ben clar lo criteri d' aquets colegas al armonisar sas aspiracions dintre 'l lema *pro aris et focis ó sia per la llar y per l' altar*. Diu lo dit *Setmanari*:

«L' unitarisme es un sistema, y com á tal, per més absurdo que sigui devant de la rahó y de la naturalesa, te 'ls seus partidaris y defensors. Considerada la qüestió en aquest punt, se 'ns ofereixen clarament dos camps; lo dels enamorats del sistema que 'ns regeix y empenyats en conservar-lo, si be alguns volguentlo expurgar de certas tendencias en l' ordre relligiós, pero sent unitaristas al fi; y 'ls dels que preteném regenerar á Espanya ab l' aplicació del regionalisme. En lo camp dels que combaten á favor del unitarisme, hi trobém barrejats catòlics, lliberals y masons; en lo camp regionalista, segons lo colega, hi passa lo mateix. Pero FINS EN AQUEST SUPÒST hi hauria una circumstancia á favor nostre, y es, que l' estat de cosas que combatém está en mans del lliberalisme y de la masoneria; si lliberals y masons d' aquí combaten á favor del regionalisme, en aquest punt no son pas companys sinó adversaris dels lliberals y masons que 'ns governan, y al lluytar ab nosaltres, treballan pera destruir lo que tenen agaveyllat los dolents, religiosa, moral y políticament. Estém en batalla y 'ns dirigim contra 'ls que, governantnos, son los enemichs de Deu y de la Patria: ¿hem de entretenirnos en classificar y triar als que al costat nostre tiran contra l' enemich comú? Mentres cap ab son modo de fer trahicioni nostres principis, no 'ns cal ferho, nos basta saber que combaten á qui nosaltres combatém. Lo Sant Pare Lleó XIII, al dirigir una Carta pel Juny del any passat,

al Bisbe de Grenoble, deya lo següent: «Si es cert que 'l progrés de la vida religiosa en los pobles es una obra eminentment social, dada la estreta connexió que existeix entre las veritats que son ànima de la vida religiosa y aquellas que segueix la vida civil, resulta d' aquí una regla pràctica que es precis no perdre de vista, y que dona als catòlics una característica amplitut de esperit. Volém dir ab aixó que, al manténir-se fermes en la proclamació dels dogmas, y net de tot compromís ab l' error, la prudencia cristiana no rebutja, millor dit, *sab conciliar-se al buscar el bé, siga individual, siga sobre tot social, lo concurs de tots los homes honrats.*» Nosaltres, donchs, al militar com à regionalistas, *nos mantenim fermes en la proclamació dels dogmas y nets de tot compromís ab l' error*, pero convençuts de que per medi del regionalisme hem de conseguir un gran *bé social*, la prudencia cristiana 'ns aconsella no rebutjar lo concurs de ningú, díguis com se vulla. ab tal que, respectant nostres principis, contribuïx ab sa honrada acció à destruir la oligarquia unitarista que ofega tots los interessos de la Patria, religiosos, social y economichs.»

Sembla que 'l senyor X no haurá quedat mal content. Lo colega de Manresa fins li parla ab textos del Sant Pare, dels quals tan coneixedor n' es lo senyor X.

Y pera final de comptes li allarga aquell Setmanari al articulista del *Diario Catalán* lo següent bell *piropo* que no va del tot malament, dadas las aficions autoritarias del senyor X y l' enfàtic tó ab que pretén distribuir anatemas y excomunions, ben contraproduhents per cert:

«La missió de censors y classificadors de ortodoxia pera nosaltres sols la tenen los qui Deu 'ns ha enviat per Pastors y guías. Los que sense dret s' arrogan eixa tasca, regularment no constituïxen cap nacionalitat, perque, entretenint-se en qüestions que no 'ls incumbeixen, deixan lo camp obert als enemichs, als cans que sempre pregan pels descuydats, y 'ls hi passa lo que als dos conills de la fàula.»

D' aixó se 'n diu parlar en plata.

Nota. 5.ª y darrera.—Creyém que 'l senyor X. del *Diario Catalán* no 'ns ha tractat ab massa sinceritat al examinar y comentar nostras afirmacions respecte á las relacions entre 'ls problemas relligiós y regionalista.

Per aixó es que abans de terminar aquesta polémica, li agraïríam que en atenció á las lleys d' equitat y de justicia, nos fes l' obsequi de publicar en son periódich lo següent párrafo, ab lo qual condensarem totas nostras idees en la darrera tanda d' articles, y del que, ben ó mal girbat, nos en fém pauta y gufa.

Sobre ell, millor que sobre afirmacions aisladas ó vagas y agafa-

das al vol ó fragmentadas á capritxo, podrà lo senyor X. discurrir evidenciant los errors de nostre criteri. Y al mateix temps los llegidors del *Diario Catalán* tindrán una norma fixa pera saber qui son aquestos que anomena l' articulista *miserables bastardos de la gran familia catalana*, frasse groixuda que no 'ns ha fet cap efecte.

Allà vá, donchs, repetit y sagellat nostrè resúm de aquesta polèmica, que esperém copiarà sencer lo *Diario Catalán*, comentantlo, si li plau, á son sabor:

«Finalment, y, sintetisant un una sola conclusió tot lo expressat en aquestos articles, acceptém lo *paralelo* de fórmulas que 'ns presenta 'l senyor X. entre las dels *catalanistas* é *integristas*. Aixís com aquestos sols volen la autonomia de Catalunya *basada en la Unitat Catòlica*, y si no, nó; nosaltres desitjem la autonomia de Catalunya per sa propia virtut, perque tenim confiança en la sensatès y en los sentiments honrats del nostre poble: Aixís com los integristas prefereixen, tat per tant, que si hom d' arribar á la tolerancia de cultes, á la llibertat de pensament y fins á la separació entre la Iglesia y l' Estat, nos vinguin imposats pel jou odiós é inapelable del centralisme, en cual cas pera res s' haurá contat ab lo consentiment del nostre pays; nosaltres, tant per tant, nos estimém més que brotin en tot cas per la voluntat de Catalunya autònoma, puig, al menos, al tocarne las conseqüències, se trobaria ella mateixa responsable de sas propias accions, y la esmena de son procedir la tindria á tot hora al alcanç de sa má y de son voler. Aixís com los nocedalistas catalans, atés lo rigorisme de sa fórmula regionalista *in-partibus* s' estimarian més fins lo règimen de la impietat y 'l menyspreu oficial de la Relligió dins del Centralisme, á qual estat se camina á pasos de gegant, que no pas lo règimen del *statu quo* aprovat en la Constitució de Manresa, ab Catalunya autònoma; nosaltres, los catalanistas, preferim, fins en igualtat de condicions, la llibertat y 'l benestar material (penyora del benestar moral) de nostra terra. En una paraula: aixís com los companys del senyor X. no posan condicions pera viurer dins del actual tirànich sistema centralista, acceptant si no ab gust ab resignació, quan menos, tota la degeneració possible dels sentiments religiosos en las esferas del poder y en las del poble, mentres que pera viure dintre de sa Patria digna y lliure sols troban una solució y una base y un medi, lo de proclamar indiscutiblement y sense reserves la *unitat catòlica* (encara que pogués ser á despit de tot lo poble català); nosaltres pensém totalment al revés, puig ab la Catalunya lliure y mestressa de sas accions, no demaném altra cosa sino que Deu nos conservi á la nostra rassa 'l seny y la rectitut que li han sigut fins ara característichs, ab los quals estém segurs que *fará da se*, mentres que dins de la actual Espanya castelliana, parlamentaria y xorca d' activitat y d' ideals, no sabém trobarhi un arbre que s'iga prou ayros, prou esbelt, pera penjarhi lo cos extenuat y defallit de nostra desventurada Catalunya.»

A aixó s'atén, y aixó proclama una vegada més Lo CATALANISTA.
Y prou.

SECCIÓ POLITICA

Com era d'esperar y ab tot y las grans promesas del *ilustre* Sagasta, la comissió d'actas en sa majoria y ab ella 'l Congrés, estan demostrant ben poch escrúpols en la revisió de las bruticies electorals verificadas lo dia 5 del mes passat ab motiu de las eleccions de diputats en tota Espanya.

Alguns dels republicans, molt poch, tal vegada no mes lo senyor Azcarate, han volgut portar la rectitut a la punta de la espasa, fins al extrem de fer declarar graves las actas de la Habana, ab tot y haver sortit diputat algú dels seus, per la sola raho d'haverhi dos ó tres vots mes en las actas dels que figuran en lo cens electoral.

Mes los fussionistas no están per indirectas.

Convensuts ja fa temps de que pel camí recte no guanyarian las eleccions, y poch amants del carinyo del pays que treballa y paga, no tenen mes guia que la seva santa voluntat y 'l seu capritxo y no es estrany qu'admetin ab tota tranquil·litat y sens escrúpols de conciencia lo seas fi de ilegalitats y miseries que 'ls hi portan los candidats adictes.

¡Que se 'ls en dona a la colla sagastina, si pera guanyar la elecció ha sigut necessari comprar conciencias y tapar bocas que s'obrien de miseria, falsejar lo sufragi, remoure Ajuntaments y empleats de totas menas y abusar del poder en totas sas formas!

La qüestió es guanyar siga com siga y mentres trobin gent capàs d'admetrer un càrrech de diputat d'aquesta manera, tenen assegurat per temps lo pressupost que es de lo que 's tracta al cap y al últim.

Ja se sab que la conciencia y la bona fé es indispensable deixarkas a darrera la porta dels cassinos y comités polítics que are s'estiljan.

¡Fan tanta nosa y embrassan tant la bona fé y la conciencia pera fer carrera y surar en lo camp de la política!

La Comissió d'incompatibilitats del Congrés, segons sembla, no s'enten de feyna.

Aquestos dias no fan mes que tranpejar y pastejar com es costum de la política madrilenya, a fi de poguer declarar compatibles en lo càrrech de diputat a molts dels amichs que cobran del govern per un ó altre concepte.

Y com la llei los autorisa per admetrer fins a 40 diputats, d'aquí la feyna en triar quins seran los afortunats a poguer cabrer en la ditxosa quarantena.

¿No 'ls sembla a nostres llegidors, que valdria més y fora mes decent y digne que la llei marqués terminantment que tota persona que cobri del Estat per un ó altre concepte, no pot esser diputat ni senador, ni desenyanyar cap càrrech de caràcter independent?

¿Quina doctrina es aquesta que reconeix la incompatibilitat d'un càrrech en relació ab altres y autorisa no obstant que s'arribin a admetrer fins a 40 diputats vulnerant lo principi a saliendo?

Ja diuen que la política madrilenya y 'l parlamentarisme son las mellors armas pera que un home pugui obrar sens escrúpols y ab tota la *sans façon* del sigle.

* * *

En lo Senat també 's troban ab algo per l'is il que en lo Congrés respecte a l'admissió de senadors.

Pera pòguer ocupar lo càrrech es necessari demostrar la possessió de una renda que la major part dels pares de la Patria no posseïeixen y això no obstant, sempre hi ha medis de burlar totes las prescripcions en aquest sentit dictadas y en últim cas fer veure lo que no es, es a dir, faltar à la veritat ab tota la *solemnidad que el argumento requiere*.

Aquesta vegada hi ha hagut un bon xich de maror à conseqüència de la inflexibilitat ab que amenassava algú dels grossos de la política, pero sembla que haurán sigut quatre gotetas.

En resumidas cuentas com diuen ells, la trampa será aprobada y tindrem senadors, sens las condicions necessarias, diputats cobrant sou del mateix govern à qui haurian d' exigir estret compte de sos actes y endevant las atxas.

Veritat es que per lo que serveixen al pays, com mes ajupits sota la taula del ilustre jefe, millor pera la serietat y bon nom d' Espanya tota.

Aixís no 's podrà creure que se 'ls hi ervia.

Son ells que corren esvalotats à pactar tot lo que siga y vinciar la espinada, al sentir la farum de las viandas.

La Academia de la llengua castellana de Madrid, ab lo dúpte de si premiar à *La Dolores* ó à *Mariana* ha optat per deixarho correr.

No altra cosa significa l' aprofitarse d'un article tan tonto com 'l del seu reglament, referent à las votacions que no obtinguin majoria.

De tots modos nosaltres creyém que si haguessin mirat *les obras* presentadas senise fixarse ab los noms dels autors l' assumptó haguera tingut mes facil arrego.

Però se ficaren tant ab los noms que per forza havian de recordar la procedència de 'n Feliu y Codina.

Y tampoch no era cosa de premiar sempre als catalans fins en las obras castellanas, com si en aquella terra no hi hagués qui tingués prou foras pera sortir avant en la empresa.

Y això que aquesta vegada 'ls hi venia molt be 'l llegat del premi, per quant era necessari que las obras fossin castellanas lo qual cambian d' aspecte.

Mes aixís hi tot los hi ha sortit *la crida respondona* y 'ls hi ha vingut molt bé 'l reglament pera sortir d' apuros.

D' aquí en endevant podrán fixar en la convocatoria pera obter al premi de cinch mil pessetas que no sols han de ser castellanas las obras que 's presentin, sino d' autors castellans y si no 'n tenen prou, que visquin à Madrid.

Potser aixís fora la única manera pera conseguir que tot quedés à casa.

A última hora hem rebut lo manifest de la Junta de Defensa de la Coruña, qual manifest s' anuncia en l' article que insertém avuy degut à la ploma de nostre distingit amich y excelent patrici gallego don Alfred Brañas, y no hem pogut resistir à la tentació de copiarlo íntegro, retirant original compost, à fi de que poguessin enterarse nostres llegidors.

Medítinlo be, enterats com están nostres abonats dels motius patriòtics que guían als gallegos en sa protesta, y vegin lo que n'treuen los governs de despreciar als pobles, ofenentlos en sa dignitat y en son amor intens pera lo trós de terra.

que Deu los ha concedit pera viurer lliure y noblement ab sa rassa. sa llengua, sas costums y sas llibertats estimadas.

A GALICIA

La Junta de Defensa, creada en la Coruña al escalf del sentiment popular, creu de son deber dirigir sa veu á las cuatro provincias de la Regió gallega pera que fassin seva la causa que doná origen á sa creació.

Suprimida la Capitanía General de Galicia ab lo decret de reformas militars, y trasladat son centre á León no es la Coruña sola, no; que al cor arriban las ofensas que á sa dignitat escarnida, á sa història olvidada, á son dret desconegut y trepitjat, reben los pobles.

Un ministre de la Guerra, massa pagat de sí mateix si creu en sa infalibilitat, orgull que mal se compadeix ab la subordinació á un Ministre d' Hisenda que, sense entendre en cosas de guerra, li fixa per adelantat las economías que ha de fer, surtín d' ahont surtin, y que al fi no resultan; ó sobradament dócil á exigéncias de certa classe que deuría resistir, se mostra sort á tota rahó, y en lo apresurament ab que, esquivant la reunió del Parlament, ahont creu, en aixó ab tant motiu com temor, que sas reformas fracassarían, las planteja per un decret, que encar que no ha d' arribar á posarse per obra, y nosaltres ho assegurém, demostra ben clarament que desconeix en absolut lo que valgué y val aquest poble gallego, cuals rahons, ni prechs, ni súplias, ha volgut atendre.

Aquestas cuatro provincias gallegas, aquesta petita Pàtria, aquestos dos milions d' espanyols, que han contribuït sempre, tan suferts com generosos, ab sa sanch y ab sos recursos, á escriure en la Història las més brillants pàginas de la epopeya nacional, se resignan á tot género de sacrificis, menos á que se 'ls despreciahi y se 'ls burli, y burlarlos y despreciarlos es que ni sisquera se 'ls escolta.

Si Galicia, al veure que se la despulia de sa capitalitat militar, hagués après que aixís ho exigía la millor defensa del territori nacional, no faría la menor oposició al malhadat projecte; que acostumada está á sacrificar-se per la Patria; pero ha sentit la opoinió de autòritats respectables, de personas competents en l' art de la guerra, d' homes ilustres y altres gerarquías de la Milicia, calificarlo de verdadera monstruositat en lo sentit técnich, y se li exigeix que contribueixi á sa realisació ab lo boxornós sacrifici de sa propia personalitat.

Sí; perque Galicia tenia sa personalitat propia en l' ordre militar ab sa Capitanía general; com la te ab sa Universitat, sa Atenas gallega, en l' ordre intelectual; com la te en l' ordre relligiós ab sa Ba-

silica compostelana, la Jerusalem d' Occident; com la te en l' ordre marítim ab son magnífich Arsenal y Departament del Ferrol; com la te en l' ordre juridich ab sa Audiencia territorial. Y notis be: de tots aquets aspectes diferents, que donan caràcter á una Regió, al elegir pera representarse la Autoritat suprema de la Nació entre las entitats que 'ls constituheixen, per creures millor representada en son poder, no ho fa ab l' hábit del Capellá, ni ab la muceta del Catedrático, ni ab la toga del Magistrat: se fa representar en las recepcions oficials per lo Capitá general, ab sa faixa y sos antorxats.

No son interessos egoístas y mesquins de localitat los que la Coruña y aquesta Junta defensen, y, aixó es necessari que ho compregui Galicia entera: es que defensa lo que 's de tots los gallegos; lo que á Galicia perteneix; lo que fa mes de 400 anys que sempre tingué desde *mil cuatracents vuytanta*. Son centre militar sa Capitanía general. Aquella que desempenyava aquell Marqués de Cerralbo l' any 1589, quant los inglesos cregueren fácil assaltar la Coruña é invadir per aqui lo territori nacional y 'ls coronyesos y 'ls gallegos tapavan ab sos pits las bretxas que 'ls sitiadors obrían en la muralla, fent fugir al invasor, y escrivint ab sa sanch lo dret que te Galicia á ser ferm baluart de la integritat de la Patria.

No: jamay havém de consentir que se 'ns arrebatilo qu' es nostre.

Havém demanat; havem rahonat; havém pregat, y ni una tregua fins la oberta del Parlament se 'ns ha volgut concedir.

Donchs be: gallegos, já defensarse!

Ha acabat la hora de demanar, y ha arribat la hora de resistir.

Las Autoritats popularen ahir; avuy dimiteixen,

Nosaltres ho assegurém: ningú los reemplaçarà.

Nostras Corporacions demanaren, y avuy acabanen sas funcions.

Ningú ocupará sos llochs.

Nostres representants volían fer sentir sa veu eu las Corts; y ja que no s' ha esperat á escoltarlos, avuy la unirán á la nostra pera que 'ns sentí Galicia y 'ns sentí Espanya.

Unimnos tots los gallegos er apretat llas.

Dimitim en tot lo que podém dimitir, pera que no 's diga que 'ls pobles tenen los Guberns que 's mereixen.

Dimitim; pero no apdiquém.

Resistencia; resistencia gallega: freda, pero forta: serena y meditada, pero tenás.

Galicia ha sufert molt, ha callat molt, y ha arribat la hora de la indignació.

Lo got está que vessa.

Lo quant está llensat, y nosaltres lo recullim.

¡Quina insensatés! La vida efímera oficial d' un Ministre, ab sa cartera sota del bras, no pot atentar á la vida d' un poble que no s' ágita, que no esvalota; pero que ab tranquilítat espera arma al brás, y anirá fins ahont sia precís en defensa de son dret.

Unió, calma, y ¡sia nostre lema:

¡TOT PER GALICIA Y PERA GALICIA!

Joseph Soto, President.—Ramón Cerviña.—Manel Martínez.—Ramon P. Costales.—E. Babé y Gely.—Gonzalo Brañas.—Lluís Carnicero.—G. Pitada Veiga.—Joseph Lazano.—M. Iglesias Pacio.—Ramon Prieto Puga.—Andreu Souto Ramos.—Fermín Bascansa.—Antoni Pérez Davila.—Joseph Marchesi Dalmau.—Ernest Freire.—Victor López Seoane.—Ramon Bernárdez.—Salvador Golpe.—Fernando González.—Joan A. García Collazo.—Ramon Barreiro.—Lluís Miranda.—P. Barrié y Pastor.—Miquel M. Ortiz.—Juliá R. Parrón.—Joseph Martínez Fontenla.—Eduardo Berdiñas.—Enrich Zaragüeta.—T. Rico Jimeno.—Valentí Molina.—H. Hervada.—Joan Anton Vela.—Joaquim Rey Calvo.—Joseph López Trigo.—Joseph Rodriguez Martínez.—Salvador Vela.—Nicasi Pérez Ferrer.—Charles Martinez Esparís.—Marqués d' Algara de Gres.—Joseph Castillo Silva.—Aciscle Campano.—Venanci López.—Manel Peña Sixto.—Aureli Rivalta.

Secretaris, Ed. de Carricarte.—J. Aznar.—Joseph L. Pereira.—Joan M.ª Muñoz.

SANT JORDI

Gloriós cavaller Sant Jordi,
mon advocat y patró,
d' avuy á la capvuytada
vos entonaré aquells goigs.
Si encare no he pogut fervós
un altar ab rubins y or,
la estampa de vostras gestas
be l' he besada de cops!...
Avuy, de ma capsalera,
vos he portat al saló;
Eularia y la moreneta
per companyia us he post;
una garlanda de violas,
vos he trenat per festó,
y pels dos gerrons ab vias
rosas y clavells á poms.
Per quan s' acoste la vetila,
vos posaré ciris nous
grochs y vermells; que s' avingan
ab la senyera d' un jorn!...
Llavors, cavaller Sant Jordi,
vos pregaré de genolls,
que deslliuréu á ma Patria
del enviliment y 'l jou!...

J. PONS Y MASSAVEU.

DEUS FRATRESQUE GALLAICÆ

Lo regionalisme gallego prospera d' un modo extraordinari. En aquets moments está donant probas evidens d' una vitalitat potent. No sols las provincias germanas se redressan amenassadoras baix lo lema sant de nostras antigas victorias regionals, sino que nostres germans d' América y 'ls residents á Madrid protestan indignats contra 'ls darrers ultratjes del poder madrileny.

La cuestió de las capitánias generals fou la espurna que promogué l' incendi. Los corunyesos han celebrat un meeting al que hi concorregueren més de 12,000 personas. Era imponent aquell crit de *Visca Galicia!* *Visca la petita patria!* llensat per mils pits gallegos. Quina emoció tan delitosa, inefable, hem experimentat al tenir notícia d' aquella gran manifestació regional! Ella ve á demostrarnos que no han sigut infructuosos nostres treballs; que la idea regionalista está fundament arrelada en la convicció del poble, y que s' acosta, á passas de gegant, lo sublim moment de la redempció dels oprimits y de la llibertat de la patria.

En lo meeting á que 'ns referim ha pres cos la idea d' establir corrents de solidaritat entre 'ls regionalistas catalans y gallegos, y s' acordá telegrafiar é interessar á la *Lliga de Catalunya* pera que ajudi á sos germans de Galicia en la noble y santa causa de la defensa dels drets regionals.

Fa temps que 'l regionalisme gallego te 'l pensament de buscar sólit apoyo en lo regionalisme catalá; las duas regions avansant cap al centre podran, aliadas y convingudas, recabar del govern madrileny las llibertats regionals, qual grat recort no han pogut esborrar los sigles.

Y arribada la hora, 'ls gallegos acudeixen á Catalunya, segurs de que la regió germana ha d' apoyar á Galicia en sas justíssimas reclamacions.

Lo regionalisme es ja un poder efectiu y real á Espanya. Ha deixat los idealismes poétichs y baixa, ple de forsa y ardiment, á la arena de la discussió y al terreno de la práctica.

Espanta 'l desenrotllo que ha obtingut en poch temps, especialment á Galicia; faltava una espurna que produhís l' incendi, y aquesta espurna fou la supressió de la capitania general de la Corunya, intentada per lo bon general senyor Lopez Dominguez, un de tants polítichs que fan d' Espanya mans y mànegas.

Galicia s' alsa irada; las juntas regionalistas de Pontevedra, Lugo, Orense y Tuy secundan lo moviment corunyés; lo Comité central, ab nostre Murguía al davant, prepara una gran manifestació regional; los centres protestan, los ajuntaments dimiteixen; los diputats provincials se negan á assistir á las sessions y se suspen la vida

local ab grave perill dels interessos públichs.

Com si á aquest moviment n' hi respongués secretament un altre, 's funda un Centre Gallego á Madrid, ab tendencias y aspiracions regionalistas, y un polítich de la talla d' en Silvela dona la veu d' alerta 'n lo Ateneo, defensant lo regionalisme espanyol dels intemperants atachs que se li dirigeixen.

Las darreras noticias son de certa gravetat: la Corunya 's proposa resistir en forma passiva al govern, y la Junta de defensa está acabant un manifest d' organisació dirigit y las quatre provincias gallegas.

Al crit regional de *Deus Fratresque Gallaicae* (Deu y 'ls germans gallegos) nostra regió proclama, davant d' Espanya y devant d' un govern centralisador á absorbent, son incontestable dret á sa autonomia y á sa llibertat.

En mitj de tot aixó, 'ls regionalistas debém felicitarlos de que hi hagi hagut un general com Lopez Dominguez que despertés tan á temps y ab tant entusiasme l' esperit patriótic de la terra gallega.

Y lo fet no te remey; podrá suspendres la nova divisió militar, pero no podrá ofegarse ja 'l crit de llibertat arrencat á pits gallegos per la opressió y tiranía del Centre.

ALFRED BRAÑAS.

CORRESPONDENCIA

Sr. Director de LO CATALANISTA

Sn. Esteve de Castellar 20 Abril de 1893.

Molt senyor meu: lo diumenge prop pasat y á las sis tarde, tingué lloch en aquesta un d' aquells actes que fan vibrar las cordas mes delicadas del cor humá.

Lo dia avans havia mort un dels homes mes volguts de Castellar don Bonaventura Gelonch, mestre de párvuls; y, á la dita hora, fou conduhit al cementiri lo seu cadaver.

Tot lo poble petit y grant se reuní en lo curs que debia seguir lo féretre; sos petits alumnos dirigits per lo auxiliar Sr. Farré, obrian la marxa detrás lo clero parroquial ab creu-alta; lo féretre portat en brazos de sis distingits alumnos; avuy já homes, vint atxas portadas per elegants joves y las sis glsas per dos alumnos actuals, dos amichs íntims y per lo mestre elemental ab son auxiliar; quatre coronas adornavan la caixa mortuoria, dedicada per la familia una, per los párvuls altre y per los amichs las dos restants; detrás del cadáver la música del poble feya sentir los dolorosos accents de una marxa fúnebre, presidint lo dol la Junta local de Instrucció, compost aquell de tot lo mes distingit del poble en homes y donas, planyense tots de lamort del seu idol, y regant lo carrer desde la casa mortuoria al cementiri, un doll de llágrimas, verament arrancadas del sentiment.

Lo Sr. Regent d' aquesta Parroquia que formaba part de la Junta local al retorn del cementiri, altament commogut despedí, en una sentida improvisació, lo dol en la Iglesia.

Lo Sr. Gelonch era una d' eixas figuras vuidadas en lo motillo de la honradés, dignitat, y qual deliri era l' amor á la direcció intelectual y moral dels nens pera qual comés posehia una especialitat.

Pocas voltas s' ha presenciát per los carrers aquell espectacle de la mare què conduheix violenment son tendre fill á la escola tots van á ella satisfets y contents y allá permaneixen mes que alegres, joganers proba evident de las altas cualitats del mestre; com sugestionats s' alsavan de sos puestos pera respondrer en los exercicis propis de dita escola, d' ahont sortian los petits fets uns homenets per los lluminosos raigs de llum que despedian sa inteligencia y son cor.

Rahó sobrada tenian los pares pera plorar, puig sabían que entregavan sos tendres rebrots á altre pare, que dominava mellor que ells mateixos lo reboill de la infancia, ab la dolcesa y carácter paternal, sense que jamay portessin una queixa ni una petita confusió, conseqüencia del correctiu, com en altrás escolás se ha vist.

Plorar, si, debia l' home com lo jove que sabia que al abandonar l' escola y al ferse home no 's rompina las corrents simpatias, de desarrolladas al martellar de la escola, sino que el mestre despues de mestre era son ver amich, y si 'n lo batallar de la vida necesitava de un ausiliar de un director, cual esfors lo tragués de algun fangér, allí prompte, en lo Sr. Gelonch trobava la voluntat de ferro, disposat hasta 'l sacrifici.

Rahó, donhs, existia pera la gran demostració d' afecte que se li tributá á la sua mort: Lo poble sempre es just ab los que li han fet bé, desinteressadament.

Com á nova proba de carinyo de ultra tumba y com á testimoni d' afecte á la desconsolada esposa y filla, se está fent una suscripció pera pagar los gastos de enterrament y funeral, ab lo cual demostra los nobles sentiments de que está posehida nostra població.

Lo sol nos está abrusant y la sequedat vá afligint los pagesos que perderán la anyada del blat; no obstant la vinya vegeta molt jema-da, destacantse molts rahims.

Son afm. y S. S.

LO CORRESPONSAL.

NOVAS.

Lo comandant general dels somatens de Catalunya, don Gregori Valencia, en nom de la Junta d' aquest benemérit cos, ha dirigit un carinyós y atent ofici de saludo al general Martínez Campos, organisador dels sometents armats.

Lo capitá general ha contestat un altre ofici agrabin lo saludo y manifestant que está disposats, avuy com sempre, á prestar lo seu concurs en prr d' una institució que ha cumplert constantment la seva missió vivint

per compler apartada de la política y mantenint lo seu lema: «Pau, pau; sempre pau.»

Lo passat dimecres morí en Barcelona la virtuosa senyora donya Maria de la Mercé Palet y Cañameras, mare de nostre bon amich y company de causa don Joseph Soler y Palet A. C. S.

Acompanyém al amich y demés apreciable familia en lo just dol que experimenta per tant sentida pérdua.

En la Associació de Catolichs se celebrarà avuy vespre, una extraordinaria funció, posantse en escena per la secció dràmatica lo drama en 3 actes, *E' Avaro* y la divertida pessa, *Un afaita clatells*.

En los intermedis se cantarà pera scís de la mateixa l' aria de *La Tempestat*, de *Chapi* y *Vorrei Morire!* de E. Paolo Tortó.

Lo passat dimecres morí en aquesta ciutat lo nen Enrich Folguera y Doria, fill de nostre distingit amich don Isidro Folguera, á qui, com també á sa bondadosa esposa y demés apreciable familia, enviém la expresió del nostre condol per tant dolorosa desgracia.

L' Associació de Propaganda Catalanista celebrá lo passat diumenge una reunió pública de propaganda en lo Círcol de Recreo de La Garriga.

També lo mateix dia lo president de dita Associació, don Francisco X. Tobella, doná una conferencia en la Sala-Teatro del Casino de Granollers.

Abdos actes se vegeren molt concurreguts, logrant los oradors exitar l' entusiasme de la concurrencia.

Per conducte autorisat sabém que 'ls treballs efectuats fins avuy per la *Lliga de Catalunya* pera formar una candidatura barcelonina exclusivament administrativa han donat excelent resultat, estant ja complerta dita candidatura. Al mateix temps s' han rebut entussiasas adhesions per part de la majoria de corporacions que representan las forsas vivas d' aquesta ciutat.

L' Associació d' enginyers industrials ha acordat per quaranta vots contra tres, adherirse al projecte iniciat per la «Lliga de Catalunya» d' apartar la política de l' administració municipal y presentar una candidatura que s'ía representació de las forsas vivas del Municipi en las eleccions de regidors.